

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 95/2020-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. marca 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojmíra Mamojku, zo sudcu Petra Straku a sudcu Martina Vernarského (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti MG ESTE, s. r. o., IČO 45 615 331, Gaštanová 13, Bratislava, zastúpenej advokátom Mgr. Martinom Čabákom, advokátska kancelária, Jesenského 2, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4 Co 35/2018 z 31. januára 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti MG ESTE, s. r. o., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. mája 2019 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti MG ESTE, s. r. o., IČO 45 615 331, Gaštanová 13, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta

porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 Co 35/2018 z 31. januára 2019 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“). Podaním doručeným ústavnému súdu 11. decembra 2019 sťažovateľka svoju ústavnú sťažnosť argumentačne doplnila.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľka je stranou konania v procesnom postavení žalobkyne, vedenom Okresným súdom Bratislava I (ďalej len „okresný súd“), predmetom ktorého je nárok sťažovateľky proti hlavnému mestu Slovenskej republiky Bratislava (ďalej len „žalovaný“) na zaplatenie sumy 13 860,06 € s príslušenstvom. Okresný súd rozhodol o žalobe sťažovateľky rozsudkom sp. zn. 25 C 36/2013 z 24. apríla 2017, ktorým zaviazal žalovaného zaplatiť sťažovateľke sumu 13 860,06 € s príslušenstvom, v časti zaplatenia úroku z omeškania konanie zastavil a priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov konania v plnej výške.

3. Súd prvej inštancie vychádzal zo zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“), podľa ktorého vzniklo na pozemkoch vo výlučnom vlastníctve sťažovateľky v prospech žalovaného právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktorého obsahom je držba a užívanie pozemku pod stavbou, vrátane práva uskutočniť stavbu alebo zmenu stavby, ak ide o stavbu povolenú podľa platných právnych predpisov, ktorá prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok. Súd prvej inštancie bol toho názoru, že právo zodpovedajúce vecnému bremenu nevzniklo v prospech žalovaného bezodplatne, a preto je žalovaný povinný zaplatiť sťažovateľke peňažnú náhradu (odplatu) za obmedzenie jej vlastníckeho práva za obdobie od 19. februára 2011 do 19. septembra 2016. Vo vzťahu k tejto náhrade okresný súd vyslovil právny názor, že vzhľadom na špecifiká právnej úpravy a obsah zákona č. 66/2009 Z. z. ide o náhradu, ktorú je možné povinnému z vecného bremena priznať aj opakovane, teda za dobu jeho skutočného trvania, a to až do času vykonania pozemkových úprav, resp. do času vykonania zámeny pozemkov. Právo na poskytnutie tejto náhrady teda nie je jednorazovým nárokom, ktorý by sa

premlčoval v trojročnej premlčacej dobe plynúcej odo dňa účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. (t. j. od 1. júla 2009).

4. Na základe odvolania žalovaného krajský súd napadnutým rozhodnutím zrušil podľa § 389 ods. 1 písm. b) a c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti a v časti trov konania a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia *„stručne a bez primeraného a zákonom stanoveného odôvodnenia“* dospel k opačnému právnomu názoru ako súd prvej inštancie, teda že finančná náhrada za vznik vecného bremena je jednorazová a nemá charakter opakovaného plnenia, pričom sťažovateľke vznikol nárok na túto jednorazovú náhradu okamihom účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. (t. j. 1. júla 2009) a všeobecná trojročná premlčacia doba tohto nároku márne uplynula 1. júla 2012. Keďže sťažovateľka podala žalobu až 19. februára 2013, vzhľadom na žalovaným vznesenú námietku premlčania jej nebolo možné uplatnený nárok priznať. Z uvedených dôvodov uložil odvolací súd súdu prvej inštancie, aby sa v ďalšom konaní, v ktorom je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu, vysporiadal s uvedenými skutočnosťami a vo veci znova rozhodol.

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta porušenie ňou označených práv postupom a napadnutým rozhodnutím krajského súdu, ktoré je podľa nej založené na ústavne neakceptovateľnom právnom názore na riešenie zásadnej právnej otázky týkajúcej sa charakteru náhrady za zákonom č. 66/2009 Z. z. zriadené vecné bremeno. Sťažovateľka rozsiahlo polemizuje s právnym názorom krajského súdu vysloveným v napadnutom rozhodnutí, predkladá právnu argumentáciu podporenú aj rozhodnutiami všeobecných súdov, ktoré rozhodli v súlade s ňou prezentovaným právnym názorom, čím zároveň poukazuje na nejednotnosť rozhodovania všeobecných súdov o predmetnej otázke. Napadnutému rozhodnutiu súčasne vyčíta nedostatočné odôvodnenie, ktoré nespĺňa požiadavky plynúce na kvalitu odôvodnenia rozhodnutí všeobecných súdov. V odôvodnení ústavnej sťažnosti sťažovateľka predovšetkým uviedla:

„Napadnuté uznesenie odvolacieho súdu... nespĺňa parametre spravodlivého a zákonného rozhodnutia, a to predovšetkým z dôvodu, že odôvodnenie napadnutého uznesenia odvolacieho súdu nedáva sťažovateľovi, ako strane sporu, dostatočnú,

presvedčivú a primerane zdôvodnenú odpoveď na otázku, prečo odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie vo veci samej zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie hoci na takýto postup neboli splnené zákonom stanovené podmienky a tým oddialil nastolenie právnej istoty o riešení sporu tvoriaceho predmet tohto konania. Zároveň toto napadnuté uznesenie odvolacieho súdu vychádza v zásadnej právnej otázke z evidentne ústavne nekonformného - avšak pre súd prvej inštancie v ďalšom konaní záväzného (§ § 391 ods. 2 C. s. p.) - právneho názoru na riešenie zásadnej právnej otázky.

... právny názor odvolacieho súdu o jednorazovom charaktere vecného bremena vzniknutého na základe zákona č. 66/2009 Z. z. nie je správny a ústavne akceptovateľný, pričom vzhľadom na jeho zrejmu nesprávnosť, arbitrárnosť a neústavnosť nie je žiaduce, aby ním bol súd prvej inštancie v ďalšom konaní v zmysle § 391 ods. 2 C. s. p. viazaný a tým neprimerane oddaľoval dosiahnutie spravodlivej ochrany a zákonnej ochrany práv a právnych záujmov sťažovateľa.

... odvolací súd... nijakým konkrétnym a presvedčivým spôsobom nevysvetlil, prečo by právny záver (názor) súdu prvej inštancie opakovanej forme náhrady za vecné bremeno vzniknuté na základe zákona č. 66/2009 Z. z., bol nesprávny.

... Platí pritom, že aj rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým tento zrušuje preskúmané rozhodnutie súdu prvej inštancie vo veci samej, musí v odôvodnení spĺňať požiadavky kvality dané základným právom účastníka konania na súdnu ochranu i jeho právom na spravodlivé súdne konanie vid' napr. III. ÚS 46/2013).

... Odvolací súd nielenže bez primeraného, presvedčivého a zrozumiteľného zdôvodnenia a vysvetlenia úplne ignoroval právny záver súdu prvej inštancie o jednorazovom charaktere náhrady za toto vecné bremeno bez toho, aby uviedol, prečo... je tento jeho právny názor nesprávny, ale súčasne úplne ignoroval a ponechal bez reakcie všetky argumenty a skutočnosti uvádzané sťažovateľom v jeho vyjadreniach k odvolaniu žalovaného...

Odvolací súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uvádza len všeobecné právno-teoretické úvahy o vecných bremenách bez osobitnej konkretizácie, resp. vysvetlenia toho, ako tieto všeobecné úvahy dopadajú a ovplyvňujú... jeho právny názor o jednorazovom charaktere posudzovaného zákonného vecného bremena. Z obsahu samotného odôvodnenia... je pritom podľa nášho názoru zrejmé, že... v ňom úplne absentuje akékoľvek

vysvetlenie logickej a právnej úvahy odvolacieho súdu v tom smere, ako k tam uvedenému právnomu záveru o jednorazovom charaktere posudzovaného zákonného vecného bremena odvolací súd vôbec dospel, resp. na základe akých právnych, skutkových, doktrinálnych alebo judikatórnych záverov.

... V relácii na existujúcu kvalitu odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, ktorý odvolací súd napadnutým uznesením zrušil, máme za to, že... nie sú dôvody a právne závery (právne posúdenie veci), na ktorých odvolací súd založil svoje výhrady voči odôvodneniu rozsudku súdu prvej inštancie, dostatočne konkrétne a presvedčivé a sťažovateľovi ako strane sporu nedávajú odpoveď na otázku, prečo bolo zo strany odvolacieho súdu potrebné rozhodnúť zrušením meritórneho rozsudku súdu prvej inštancie a vrátením veci na ďalšie konanie.

... Ďalším pochybením odvolacieho súdu a zásahom do sťažovateľovho práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru) bol i postup odvolacieho súdu, ktorý v rozpore s príslušnými zákonnými ustanoveniami zrušil rozsudok súdu prvej inštancie, hoci podmienky na jeho zrušenie splnené neboli a teda odvolací súd mal o veci sám rozhodnúť... V prípade, ak by to neurobil a postupoval podľa zákona, tzn. keby rozsudok súdu prvej inštancie zmenil podľa svojho právneho názoru, mohol sa sťažovateľ potenciálne domáhať súdnej ochrany využitím mimoriadneho opravného prostriedku - dovolania, keďže v prípade otázky o charaktere odplaty za zákonom č. 66/2009 Z. z. zariadené vecné bremeno ide o právnu otázku, ktorá ešte nebola dovolacím súdom v jeho súdnej praxi vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) C. s. p. a ktorá je navyše zjavne rozhodovaná na úrovni krajských súdov rozdielne.“

6. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, uznesením Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31.01.2019, č. k. 4Co/35/2018-377, porušené boli.

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31.01.2019, č. k. 4Co/35/2018-377, zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov konania, a to v lehote dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.“

7. Vec napadla ústavnému súdu 28. mája 2019 a v súlade s pravidlami rozdeľovania vecí, ktoré v období od 17. februára 2019 do 16. októbra 2019 neboli sudcom spravodajcom pridelené, vec sťažovateľky spadala do kategórie zostávajúcich vecí, ktoré mali byť prerozdeľované po vymenovaní ďalších sudcov ústavného súdu. Po vymenovaní ďalších sudcov ústavného súdu (10. októbra 2019) v súlade s čl. X bodom 5 písm. c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“) bola vec sťažovateľky prerozdelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov a pridelená sudcovi spravodajcovi Martinovi Vernarskému. V zmysle čl. II bodov 3 a 5 rozvrhu práce je na konanie vo veci príslušný tretí senát ústavného súdu v zložení Mojmir Mamojka (predseda senátu) a sudcovia Peter Straka a Martin Vernarský.

II.

Relevantná právna úprava

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

11. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí

bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

12. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

15. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

16. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (obdobne napr. II. ÚS 71/97, IV. ÚS 195/07, III. ÚS 24/2010).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

17. Osobitosťou prerokúvanej veci je skutočnosť, že predmetom ústavnej sťažnosti sťažovateľky je zrušujúce (kasačné) rozhodnutie odvolacieho súdu, čo znamená, že konanie o jej nároku nie je pred všeobecnými súdmi právoplatne ukončené. Vzhľadom na to sa ústavný súd musel najprv zaoberať rozsahom svojej meritórnej prieskumnej právomoci vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu krajského súdu.

18. Ústavný súd stabilne judikuje, že pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (IV. ÚS 23/05). Judikatúra ústavného súdu stabilne pripomína, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci (napr. I. ÚS 214/09). Ústavný súd môže urobiť zásah na ochranu ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv sťažovateľa až vtedy, keď už ostatné orgány verejnej moci nie sú schopné protiústavný stav napraviť (IV. ÚS 322/09).

19. Po rozhodnutí vo veci sp. zn. II. ÚS 105/09 ústavný súd mutatis mutandis zastáva názor, podľa ktorého ak jeho rozhodovacia prax v minulosti spravidla nepripúšťala preskúmavanie rozhodnutí odvolacieho súdu, ktorými boli zrušené v odvolacom konaní rozsudky prvostupňových súdov s poukazom na to, že takéto rozhodnutie odvolacieho súdu nie je „konečným“ rozhodnutím vo veci, a sťažovateľ má v každom prípade možnosť domáhať sa na ústavnom súde ochrany základných práv a slobôd podaním ústavnej sťažnosti proti konečnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktoré vzíde z konania nasledujúceho po zrušujúcom rozhodnutí odvolacieho súdu, na tomto svojom názore

zotrúva, avšak v záujme poskytnutia účinnej ochrany základným právam účastníkov občianskeho súdneho konania nie je možné na tomto názore zotrvať bezvýhradne. Prípadi hodnými odlišného prístupu sú najmä prípady takých rozhodnutí odvolacieho súdu, v ktorých tento porušil základné právo sťažovateľa ústavnoproceného charakteru, a to z toho dôvodu, že v takom prípade odmietnutím preskúmania ústavnosti postupu odvolacieho súdu a napravenia jeho pochybenia tohto druhu by bol účastník vystavený v konaní nasledujúcom postupu súdu prvého stupňa viazaného právnym názorom odvolacieho súdu vysloveným v konaní, ktoré bolo poznačené porušením ústavnoprocených práv jeho účastníka. Nebola by účinnou ochrana poskytovaná základným právam a slobodám fyzických a právnických osôb ústavným súdom, ak by ústavný súd nemohol zasiahnuť a následky porušenia základných práv a slobôd odstrániť prv, ako skončí konanie vo veci konečným rozhodnutím, navyše, nevyhnutne akceptujúcim právny názor vyslovený odvolacím súdom v jeho rozhodnutí postihnutom vadou spočívajúcou v porušení ústavnoprocených práv účastníkov takéhoto konania.

20. Formulovaný a postupne sa stabilizujúci názor (napr. aj vo veciach sp. zn. II. ÚS 285/2010, II. ÚS 387/2010, III. ÚS 508/2011) si pri rozhodovaní o predloženej ústavnej sťažnosti vyžaduje, aby ústavný súd skúmal, či právny názor vyslovený krajským súdom v napadnutom rozhodnutí kladie v celej jeho šírke na ďalšie rozhodovanie o žalobe sťažovateľky záväzné požiadavky vedúce k porušeniu označených práv sťažovateľky, ktoré by pri prípadnom neskoršom ústavno-súdom prieskume meritórneho rozhodnutia už neboli odstrániteľné.

21. Okrem toho však i samotné napadnuté rozhodnutie (teda odhliadnuc od jeho procesného vplyvu na ďalší priebeh konania daného záväznosťou vysloveného právneho názoru) je spôsobilé byť predmetom prieskumu zo strany ústavného súdu, pretože niet pochýb, že i uznesenie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie vo veci samej právoplatne nekončí, musí spĺňať požiadavky plynúce z viacerých čiastkových aspektov základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie. Aj rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa prvostupňové rozhodnutie zrušuje a vec sa vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie, musí napríklad dosahovať takú kvalitu odôvodnenia, aká naň z čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj z čl. 6 ods. 1 dohovoru plynie (m. m. III. ÚS 46/2013).

22. Sťažnostné námietky prezentované sťažovateľkou v odôvodnení jej ústavnej sťažnosti prevažne smerujú k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci zo strany krajského súdu. Sťažovateľka namieta ústavnú neakceptovateľnosť právneho názoru krajského súdu, ktorý na rozdiel od súdu prvej inštancie dospel v napadnutom rozhodnutí k opačnému právnemu záveru o jednorazovom charaktere náhrady za zákonom č. 66/2009 Z. z. zriadené vecné bremeno, ktorá patrí tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. Sťažovateľka zároveň tvrdí, že vzhľadom na „zrejmu nesprávnosť, arbitrárnosť a neústavnosť“ právneho názoru krajského súdu „nie je žiaduce“, aby ním bol súd prvej inštancie v ďalšom konaní v zmysle § 391 ods. 2 CSP viazaný.

23. Podľa názoru ústavného súdu v aktuálnom procesnom štádiu konania pred všeobecnými súdmi (meritórny rozsudok je právoplatne zrušený a vec je vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie) neprichádza pri rešpektovaní čl. 127 ods. 1 ústavy zasahovanie do nesúladu panujúceho medzi okresným súdom a krajským súdom v otázke právneho hodnotenia ustálených skutkových okolností prostredníctvom ústavno-súdneho prieskumu do úvahy.

24. Krajský súd v napadnutom uznesení vyslovil pre okresný súd záväzný právny názor (§ 391 ods. 2 CSP). Aj v prípade, ak by po právoplatnom ukončení konania pred všeobecnými súdmi vo veci samej ústavný súd pri meritórnom prerokovaní neskôr podanej ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy dospel k záveru, že niektorý z právnych názorov formulovaných v napadnutom rozhodnutí krajského súdu a rešpektovaných v ďalších fázach konania okresným súdom a neskôr pri rozhodovaní o odvolaní aj krajským súdom nespĺňa požiadavky plynúce pre sťažovateľa zo základných práv a slobôd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, nevyklučuje to kladné rozhodnutie o takej neskôr podanej ústavnej sťažnosti.

25. Ústavný súd totiž nie je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu vysloveným v jeho zrušujúcom uznesení, ktorým sa vec vracia na ďalšie konanie okresnému súdu. Súčasne, ak by sa obrana všeobecných súdov v konaní o neskôr podanej sťažnosti sťažovateľa odvolávala od poukazu na povinnosť prvostupňového súdu rešpektovať

vyslovený, hoci ústavne nesúladný právny názor súdu odvolacieho, nebráni to ústavnému súdu vysloviť porušenie základných práv sťažovateľky. Pre odvolací súd totiž nevyplýva z § 391 ods. 2 CSP jeho viazanosť vlastným právnym názorom. Teda odvolací súd svoj skorší záväzný právny názor môže (napríklad aj pod vplyvom záväzného právneho názoru ústavného súdu vysloveného v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy) zmeniť. Potvrďuje to aj súdna judikatúra, podľa ktorej odvolací súd nepostupuje v rozpore s procesnými predpismi, ak svoj predchádzajúci vo veci vyslovený právny názor zmení a potvrdí také rozhodnutie súdu prvého stupňa, ktorým tento jeho skorší právny názor nerešpektoval (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 24. októbra 2007 vo veci sp. zn. 28 Cdo 3342/2007). Obdobne Najvyšší súd Českej republiky v rozsudku z 3. mája 2007 vo veci sp. zn. 22 Cdo 1349/2006 uviedol, že aj keď zmena skoršieho, pre súd prvého stupňa záväzného právneho názoru odvolacieho súdu, je v zásade nežiaduca, nemožno ju považovať za nepatričnú, predovšetkým s ohľadom na ústavnoprávny princíp nezávislosti sudcu, ktorý je vo všeobecnosti viazaný len zákonom... Opodstatneným dôvodom odlišného právneho názoru môže byť okrem iného ovplyvnenie praxe nižších súdov judikatúrou najvyššieho súdu alebo ústavného súdu.

26. Z uvedených dôvodov ústavnému súdu jeho postavenie ochrancu ústavnosti oddeleného od sústavy všeobecného súdnictva neumožňuje skúmať námietky sťažovateľky, ktorými spochybňuje právne hodnotenie vo veci zisteného skutkového stavu, v štádiu po vrátení veci krajským súdom okresnému súdu na ďalšie konanie. Tieto námietky sa totiž koncentrujú výlučne na problém právneho posúdenia dosiaľ právoplatne nerozhodnutej veci prerokovávanej pred okresným súdom a krajským súdom, pričom systém opravných prostriedkov v civilnom sporovom konaní nekladie ústavnému súdu žiadne prekážky pre meritórny prieskum predmetných námietok po právoplatnom ukončení konania o žalobe sťažovateľky v rámci konania o neskôr podanej ústavnej sťažnosti. Napokon sama sťažovateľka v doplnení ústavnej sťažnosti uvádza, že potenciálne sa môže domáhať súdnej ochrany využitím mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania), keďže ňou nastolená právna otázka charakteru odplaty za zákonom č. 66/2009 Z. z. zriadené vecné bremeno ešte nebola dovolacím súdom v jeho súdnej praxi vyriešená, čo zakladá dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Ústavný súd vzhľadom na prezentované závery ústavnú

sťažnosť v časti namietajúcej porušenie označených práv sťažovateľky nesprávnym právnym posúdením veci zo strany krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

27. Vo vzťahu k námietkam sťažovateľky týkajúcim sa kvality odôvodnenia napadnutého rozhodnutia ústavný súd pripomína svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (porovnaj napríklad *Georgidias v. Grécko* z 29. 5. 1997, Recueil III/1997).

28. Sťažovateľka vyčíta odôvodneniu napadnutého rozhodnutia, že krajský súd nijakým konkrétnym a presvedčivým spôsobom nevysvetlil, prečo právny záver súdu prvej inštancie považoval za nesprávny a zároveň nereagoval na argumenty a skutočnosti uvádzané sťažovateľkou v jej vyjadreniach k odvolaniu žalovaného. Podľa sťažovateľky v odôvodnení napadnutého rozhodnutia *„úplne absentuje akékoľvek vysvetlenie logickej a právnej úvahy odvolacieho súdu v tom smere, ako k tam uvedenému právnemu záveru o jednorazovom charaktere posudzovaného zákonného vecného bremena... vôbec dospel, resp. na základe akých právnych, skutkových, doktrinálnych alebo judikatórnych záverov“*.

29. Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia odôvodnil svoj právny záver takto:

«... Na existujúce práva a povinnosti zo zriadeného vecného bremena sa treba pozeráť podľa zásady nepravej retroaktivity. To znamená, že nevyplývajú z právnej úpravy, na základe ktorej vznikli, ale zo súčasnej zákonnej úpravy zákonných vecných bremien. Vecné bremená zriadené na základe zákona majú špecifický režim, upravený verejnoprávnymi predpismi, na základe ktorých boli zriadené. Aj keď majú nesporný verejnoprávny prvok daný spôsobom ich vzniku a účelom, ktorému slúžia, nemožno prehliadať, že majú aj významný prvok súkromnoprávny. Občianske právo definuje vecné bremeno ako právo niekoho iného než vlastníka veci, ktoré ho obmedzuje tak, že je povinný niečo trpieť, niečoho sa zdržať alebo niečo konať. Tzv. zákonné vecné bremená tento charakter majú tiež. Ich režim ale nie je celkom totožný s režimom zmluvných vecných bremien, lebo sa riadi špeciálnou úpravou právnych predpisov, ktoré upravujú činnosti, na ktorých prevádzkovanie vznikli. Nejde ale o úpravu komplexnú, ktorá by vylučovala použitie všeobecnej úpravy občianskeho práva o vecných bremenách. Preto pokiaľ tieto špeciálne predpisy nemajú zvláštnu úpravu, riadi sa ich režim všeobecnou občianskoprávnou úpravou (Nález Ústavného súdu ČR PL.ÚS 25/04). To potom znamená, že ak špeciálne predpisy zákonných vecných bremien neupravujú náhrady súvisiace s ich výkonom, treba použiť súkromnoprávnu úpravu ustanovení Občianskeho zákonníka.

... Zákon č. 66/2009 Z.z. neustanovuje spôsob určenia finančnej náhrady za zákonom zriadené vecné bremeno. Ohľadom riešenia otázky zákonných vecných bremien s odlišným režimom ako sú zmluvné vecné bremená možno vychádzať aj z rozhodnutí NS SR, ako sp. zn. 4Cdo 89 2008, sp. zn. 3Cdo 49/2014, ako aj z rozhodnutí Ústavného súdu SR (Uznesenie ÚS SR I. ÚS 474/2013-20 zo dňa 7.8.2013, Uznesenie ÚS 323/2017-29 zo dňa 18.5.2017 bez ohľadu na to, že tieto riešili otázku náhrady za zriadené vecné bremeno na základe iných zákonov, ale analogicky je potrebné z nich vychádzať, nakoľko ide o zákonom zriadené vecné bremená, tak ako aj v prípade zriadeného vecného bremena zákonom č. 66/2009 Z.z. Z týchto rozhodnutí vyplýva jednoznačný záver o jednorazovosti finančnej náhrady za zriadenie vecného bremena. Odvolací súd tiež poukazuje aj na zjednocujúci záver Najvyššieho súdu SR zverejnený v Zbierke zákonov č. 8/2016 ako rozhodnutie pod č. 73, podľa ktorého právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho

práva (aj keď v danom prípade podľa zákona č. 182/1993 Z.z.) vzniklo *ex lege* (čo je aj v tomto prípade, t.j. zákonom č. 66/2009 Z.z. zriadené vecné bremeno), patrí jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona (v prejednávanej veci 1.7.2009) a nevyplýva ďalšiemu vlastníkovi zaťaženého pozemku právo na náhradu za pretrvávajúce obmedzenie jeho vlastníckych práv (rozsudok NS SR sp. zn. 3Cdo 49/2014 zo 14.4.2016).

... Finančná náhrada za zriadenie vecného bremena je nepochybne majetkovým právom osoby, ktorá je povinným subjektom z vecného bremena. Predmetné vecné bremeno vzniká „*in rem*” vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob zmeny vlastníctva. Nemožno teda jeho vznik posudzovať samostatne u každého nového vlastníka zaťaženého pozemku. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorazová a teda nemá charakter opakovaného plnenia. Je nelogické, aby pri každej zmene vlastníka mal nový majiteľ zaťaženého pozemku nový nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté vecné bremeno. Tento nárok je teda len jeden a má ho len ten vlastník zaťaženého pozemku, ktorý túto nehnuteľnosť vlastnil v čase vzniku vecného bremena. V danom prípade v čase účinnosti zákona č.66/2009 Z.z. Ďalší vlastník zaťaženej nehnuteľnosti v danom prípade žalobca už nadobudol pozemok aj s vecným bremenom.

... V danom prípade žalobca sa stal vlastníkom predmetného pozemku, na ktorom sa už nachádzali pozemné komunikácie vo vlastníctve žalovaného, spolu s prevodom vlastníckeho práva k pozemku prešlo na neho aj obmedzenie v trpení zákonom zriadeného vecného bremena k predmetnému pozemku, avšak neprešiel na neho aj nárok na finančnú náhradu za zákonom č. 66/2009 Z.z. zriadené vecné bremeno, ktorý nárok si mohol uplatniť len vlastník tohto pozemku v čase zriadenia vecného bremena, ku ktorému došlo účinnosťou zákona č. 66/2009 Z.z. dňom 1.7.2009, ktorý si tento svoj nárok na finančnú náhradu do 1.7.2012 neuplatnil a pokiaľ by si žalobca uplatňoval ním postúpený nárok, žalobu podal na súd až dňa 19.2.2013. Možno tiež prisvedčiť žalovanému, že by bolo podľa neho v rozpore so zásadou dobrých mravov v zmysle § 3 ods. 1 Obč. zák., aby žalobca ako nový vlastník zaťaženého pozemku získal tento za nízku kúpnu cenu pre vecné bremeno a zároveň by mal aj nárok na finančnú náhradu za toto vecné bremeno (Uznesenie Ústavného súdu SR č. II.ÚS 506/2011-21 zo dňa 3.11.2011). Žalobca v čase kúpy nehnuteľnosti bol dostatočne oboznámený so stavom nehnuteľnosti, že táto je zaťažená vecným bremenom, čo bude

obmedzením jeho vlastníckeho práva, že ide o nehnuteľnosť pre neho nevyužitelnú a napriek tomu, sa túto nehnuteľnosť rozhodol od pôvodného vlastníka kúpiť. Je tak nedôvodná námietka žalobcu o neodôvodnenom zásahu do jeho ústavou chránených práv, a to do jeho práva na ochranu vlastníckeho práva (čl. 20 Ústavy SR), ako i do práva na zachovanie rovnosti subjektov (čl. 12 Ústavy SR).

... Inštitút vecného bremena je považovaný za inštitút, ktorého náhrada za zriadenie vecného bremena sa vypláca jednorazovo a vlastníkovi nehnuteľnosti, ku ktorého obmedzeniu vlastníckeho práva zriadením zákonného vecného bremena došlo, a nie opakovane pri každej ďalšej zmene vlastníka vecným bremenom zaťaženého pozemku. Závery súdu prvej inštancie o opakovanom charaktere náhrady za zákonom zriadené vecné bremeno sú v rozpore s účelom a obsahom zákonom zriadeného vecného bremena.»

30. Ústavný súd, poukazujúc na citovanú časť odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, konštatuje, že nezistil svojvoľný postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru, ktorému preto nemožno vyčítať zjavnú neodôvodnenosť. Podľa názoru ústavného súdu krajský súd, vychádzajúc zo skutkových okolností prípadu sťažovateľky, uviedol v odôvodnení napadnutého rozhodnutia konkrétne a presvedčivé dôvody a právne závery, na ktorých založil svoje výhrady voči rozhodnutiu súdu prvej inštancie a ktorými spochybnil správnosť jeho právneho záveru. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že krajský súd svoje právne závery odôvodnil právnou teóriou problematiky zákonných a zmluvných vecných bremien, všeobecnou zákonnou úpravou vecných bremien v Občianskom zákonníku a ich špeciálnou úpravou v osobitných právnych predpisoch (v tomto prípade v zákone č. 66/2009 Z. z.), poukazujúc tiež na relevantnú judikatúru najvyšších súdnych autorít. Podľa názoru ústavného súdu odôvodnenie napadnutého rozhodnutia dostatočne objasňuje skutkový a právny základ rozhodnutia vo veci sťažovateľky. Nemožno sa preto stotožniť s tvrdením sťažovateľky o nedostatku *právnych, skutkových, doktrinálnych, či judikatúrnych záverov v napadnutom rozhodnutí či tvrdením o absencii logickej právnej úvahy*. Nedôvodnou je aj námietka sťažovateľky, že krajský súd „úplne ignoroval a ponechal bez reakcie“ všetky argumenty a skutočnosti uvádzané v jej vyjadreniach k odvolaniu žalovaného, keďže v súlade s procesnou úpravou odvolacieho konania je odvolací súd povinný vysporiadať sa

v odôvodnení s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (§ 387 ods. 3 CSP). V tejto súvislosti je však potrebné uviesť, že krajský súd sa zaoberal, i keď len okrajovo, aj námietkami sťažovateľky o neodôvodnenom zásahu do jej práva vlastníť majetok a o porušení princípu rovnosti.

31. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 92/04, III. ÚS 168/05, II. ÚS 172/2011).

32. Ústavný súd dospel k záveru, že odôvodnenie napadnutého zrušujúceho rozhodnutia splňa požiadavky na kvalitu odôvodnenia rozhodnutí všeobecných súdov vyplývajúce zo základného práva na súdnu ochranu a z práva na spravodlivé súdne konanie, v dôsledku čoho by prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nemohlo viesť k meritórnemu rozhodnutiu o porušení jej označených práv z dôvodu nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti argumentujúcej nedostatočným odôvodnením napadnutého rozhodnutia krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

33. Napokon sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namietala podľa nej nesprávny procesný postup krajského súdu, ktorý zrušil rozsudok súdu prvej inštancie, hoci podmienky na jeho zrušenie splnené neboli, a tým oddialil nastolenie právnej istoty o riešení sporu.

34. Ústavný súd nespochybňuje, že voľba spôsobu rozhodnutia o odvolaní nemôže byť vecou voľnej úvahy odvolacieho súdu, čo vyžaduje koncept právnej regulácie zakotvený v § 387 – § 391 CSP, ktorý prostredníctvom už judikovanej požiadavky na súlad postupu všeobecného súdu s ustanoveniami procesného práva otvára cestu aj do sféry základného práva na súdnu ochranu. Ak totiž všeobecný súd koná v rozpore s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v súdnom konaní, môže dôjsť k porušeniu základného práva na súdnu ochranu i práva na spravodlivé súdne konanie (napr. II. ÚS 122/05). Na druhej strane je však potrebné uviesť, že ústavný súd nepristupuje

k vyhoveniu sťažnosti v prípadoch, keď zo strany orgánov verejnej moci síce k určitému pochybeniu došlo, avšak jeho intenzita a existujúca príčinná súvislosť medzi namietaným porušením ústavou garantovaného práva a jeho dôsledkami na spravodlivosť procesu ako celku nemala podstatný dosah (m. m. IV. ÚS 320/2011).

35. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že krajský súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie z dôvodov podľa § 389 ods. 1 písm. b) a c) CSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, v ktorom viazaný právnym názorom odvolacieho súdu *„sa vysporiada s vyššie uvedenými skutočnosťami a vo veci znova rozhodne“*. Dôvodom zrušenia rozhodnutia podľa písm. c) citovaného ustanovenia CSP sú vady v skutkových zisteniach prvoinštančného súdu, ktoré spočívajú nielen v nevykonaní navrhovaných dôkazov, ale v tom, že nedostatočne zistený skutkový stav je dôsledkom nesprávneho právneho posúdenia veci súdom prvej inštancie. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia dospel k záveru o nesprávnom právnom posúdení veci súdom prvej inštancie, keď konštatoval, že záver okresného súdu o opakovanom charaktere náhrady za zákonom zriadené vecné bremeno je v rozpore s účelom a obsahom zákonom zriadeného vecného bremena, a zároveň inštruoval okresný súd, aby sa vysporiadal so skutočnosťami uvádzanými odvolacím súdom v odôvodnení jeho zrušujúceho rozhodnutia, čím naznačil nedostatočnosť ním zisteného skutkového stavu v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci. Na základe uvedeného preto ústavný súd nepovažuje námietku sťažovateľky týkajúcu sa procesnej stránky spôsobu rozhodnutia zvoleného krajským súdom za dôvodnú.

36. Ústavný súd v súvislosti s touto námietkou zároveň uvádza, že táto by mohla mať ústavnoprávnu relevanciu len za súčasného namietania porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie však sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti nenamietala. Poukazujúc na uvedené, ústavný súd na predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

37. V dôsledku odmietnutia ústavnej sťažnosti bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších nárokoch formulovaných v jej petite.

38. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde pripája k tomuto rozhodnutiu odlišné stanovisko sudca Peter Straka.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. marca 2020

Mojmír Mamojka
predseda senátu